

УДК 930

Антон Олексійович Щелкунов
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії і педагогіки
НТУ «Дніпровська політехніка»*

КОНЦЕПТ «АГОНІСТИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ» В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ПАМ'ЯТІ

В останні роки європейські інтелектуали намагаються розробити концепцію, в рамках якої, можливо відійти від домінуючих на сьогодні форм політики пам'яті. В результаті спільного наукового проекту європейських науковців «Стурбованість з приводу спогадів і соціальної згуртованості в сучасній Європі» (2016 – 2019 рр.), реалізованого в рамках стратегії «Горизонт 2020» було виокремлено три режими пам'яті: космополітичний, антагоністичний і агоністичний.

Ключові слова: дослідження пам'яті, політика пам'яті, космополітична пам'ять, антагоністична пам'ять, агоністична пам'ять.

A.O. Shchelkunov

THE CONCEPT OF «AGONISTIC MEMORY» IN THE PRESENT MEMORY STUDIES

In recent years, European intellectuals have been trying to develop a concept whereby it is possible to move away from the dominant forms of memory policy today. As a result of a joint research project by European scientists, «Unsettling Remembrance and Social Cohesion in Contemporary Europe, UNREST» (2016 - 2019), implemented under the Horizon 2020 strategy, three memory modes were distinguished: cosmopolitan, antagonistic and agonistic.

Keywords: memory research, memory policy, cosmopolitan memory, antagonistic memory, agonistic memory.

У першу чергу виокремлюються антагоністичні форми пам'яті, що включають націоналістичну пам'ять, яка виражає

відокремлення друзів від ворогів. Для них властива монологічність і ксенофобія.

Другий тип – космополітична пам'ять – також працює з бінарними опозиціями «добра» і «зла». Космополітична пам'ять співвідносить себе з ліберальною демократією та правами людини, тому її «інші» – це всі форми тоталітаризму. Вона – у вищій мірі саморефлексивна і діалогічна, виховує сильні почуття у відношенні жертв, але, врешті-решт може призвести до конфлікту. Діалогічна природа обмежена бажанням встановити міжсуб'єктний консенсус, який призведе до завершення діалогу. Після досягнення цілі, ті, хто не приєднується до консенсусу, не будуть розглядатися як сторона діалогу.

Агоністична пам'ять, навпроти, відкриття для безконечного діалогу в бахтіянському стилі, вона направлена на реполітизацію війн пам'яті. Повномасштабний агонізм і розвиток культури агоністичної пам'яті можливо реалізувати лише в рамках повноцінної демократії.

Список використаних джерел

1. Bull A. C., Hansen H. L. On agonistic memory. *Memory Studies*. 2016. № 9(4). P. 390 – 404. Режим доступу:

https://purehost.bath.ac.uk/ws/portalfiles/portal/116012882/On_Agonistic_memory_final_version_for_Open_Access.pdf

2. Бергер Ш. Агонистическая память открыта для безконечного диалога в бахтианском смысле. Режим доступу: https://istorex.ru/Novaya_stranitsa_57